

Besluit tot vaststelling van de begroting 2017 van de Omgevingsdienst Midden- en West-Brabant

Het algemeen bestuur van de Omgevingsdienst Midden- en West-Brabant;

gelezen het voorstel van het dagelijks bestuur van de Omgevingsdienst Midden- en West-Brabant;

gelet op het bepaalde in artikel 58, lid 1 van de Wet gemeenschappelijke regelingen en het bepaalde in artikel 27 van de Gemeenschappelijke Regeling Omgevingsdienst Midden- en West-Brabant;

BESLUIT:

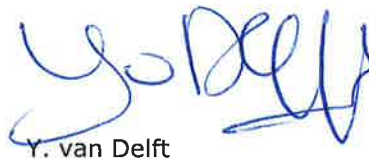
1. vast te stellen de begroting 2017 van de Omgevingsdienst Midden- en West-Brabant;
2. de vastgestelde begroting ter kennis te brengen van de deelnemers aan de Gemeenschappelijke Regeling Midden- en West-Brabant;
3. de vastgestelde begroting te verzenden aan de Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties;

Aldus besloten in de vergadering van het algemeen bestuur van de Omgevingsdienst Midden- en West-Brabant van 13 juli 2016.

De voorzitter,

De secretaris,

J. van den Hout

Y. van Delft

Begroting 2017

Meerjarenraming 2018-2020

Versie 27 juni 2016

1	Algemeen	5
1.1	Inleiding en verantwoording	5
1.2	Huis op Orde	6
1.3	Financiële uitgangspunten	7
2	Opdracht en ontwikkelingen	13
2.1	Opdracht en kaders	13
2.2	Trends en ontwikkelingen	13
2.3	Nieuwe informatie-infrastructuur	15
3	Beleidsbegroting	17
3.1	Programmabegroting	17
3.1.1	Programmadeel 1: vergunningverlening, toezicht en handhaving	17
3.1.2	Programmadeel 2: adviezen en projecten	18
3.1.3	Programmadeel 3: collectieve taken	18
3.1.4	Programmadeel 4: overige exploitatiekosten	19
3.2	Paragrafen	19
3.2.1	Financiering	19
3.2.2	Weerstandsvermogen en risicobeheersing	21
3.2.3	Bedrijfsvoering	26
4	Financiële begroting	29
4.1	Uiteenzetting financiële positie en uitgangspunten	29
4.2	Begroting 2017 en meerjarenraming 2018 - 2020	30
4.3	Exploitatieoverzicht 2017: specificatie lasten	31
4.4	Exploitatieoverzicht 2017: specificatie baten	32
5	Toelichting op de begroting 2017	33
5.1	Toelichting op de lasten	33
5.2	Toelichting op de baten	35
5.3	Investeringen 2017 en vaststellen afschrijvingstermijnen	40
Bijlage 1.	Specificatie bijdrage per deelnemer 2017	41
Bijlage 2.	Verloop reserves	42
Bijlage 3.	Verklarende woordenlijst	43

1 Algemeen

1.1 Inleiding en verantwoording

Voor u ligt de beleidsbegroting 2017, inclusief de meerjarenraming 2018-2020. Op 23 september 2015 werd het actieplan Huis op Orde unaniem door het algemeen bestuur vastgesteld, waarna een grondige analyse van de bedrijfsvoering werd uitgevoerd. Duidelijk werd dat stevige, structurele maatregelen nodig waren om de dienst financieel gezond te kunnen maken.

Actieplan Huis op Orde 2015 bevat verbetermaatregelen om de organisatie op orde te krijgen. Deze maatregelen worden sinds eind september 2015 uitgevoerd. Begin 2016 is er een herijking van het bedrijfsplan uitgevoerd, die de basis vormt voor deze begroting en meerjarenraming.

De OMWB is in de basis geen bedrijf, maar we willen wel bedrijfsmatig werken. De basis op orde brengen heeft ook in 2017 de prioriteit. In deze begroting zijn maatregelen opgenomen die hiervoor noodzakelijk zijn, maar die tegelijkertijd ook investeringen vragen. De OMWB en het bestuur realiseren zich dat deze begroting van deelnemers en medewerkers grote inspanningen vraagt. Maar ze biedt wel verder perspectief op een toekomstbestendige organisatie.

De OMWB is opgericht door het collectief van de 27 gemeenten in Midden- en West-Brabant en de provincie Noord-Brabant. Door de krachten op het gebied van de milieutaken te bundelen, kunnen basistaken en specialistische milieutaken effectiever uitgevoerd worden. Afhankelijk van het mandaat, betreft dit zowel besluitvorming, als voorbereiding van besluitvorming over vergunningen, toezicht en handhaving, en specialistische taken op het gebied van milieu. Het werkgebied van de OMWB bestaat uit Midden- en West-Brabant. Een uitzondering hierop vormt de uitvoering van de Brzo- en RIE-4-taken¹. Deze taken worden voor heel Noord-Brabant uitgevoerd. In de provincie Zeeland voert de OMWB enkele verzoektaken uit.

De dienst heeft de juridische vorm van een openbaar lichaam op basis van de *Wet gemeenschappelijke regelingen*. De meerwaarde van deze vorm is dat er een eenduidige en gelijke behandeling van bedrijven en burgers binnen het werkgebied kan plaatsvinden (level playing field). Bovendien kan er beter worden samengewerkt met ketenpartners zoals politie, justitie en hoogheemraadschappen. De OMWB zet steeds in op verbetering van de dienstverlening voor burgers en bedrijven, en op het verhogen van de kwaliteit en veiligheid. Bij de dienstverlening van de OMWB zijn de volgende elementen van belang:

- komen tot kwaliteitsverbetering;
- dienstverlening burger handhaven (burger centraal);
- front-office bij gemeenten (dicht bij burger) behouden;
- evenwicht bereiken tussen effectieve besturing en efficiënte uitvoering;

¹ Alle inrichtingen die onder het toepassingsbereik vallen van het *Besluit risico's zware ongevallen 2015* (Brzo-inrichtingen) en voor alle inrichtingen waarbinnen zich een installatie bevindt voor industriële activiteiten als bedoeld in bijlage I, categorie 4, van richtlijn 2010/75/EU van het Europees Parlement en de Raad van 24 november 2010 inzake industriële emissies (PbEU L334) (RIE-4 installatie).

De Omgevingsdienst Midden- en West-Brabant is een gemeenschappelijke regeling van de volgende gemeenten:

• Aalburg	• Loon op Zand
• Alphen-Chaam	• Moerdijk
• Baarle-Nassau	• Oisterwijk
• Bergen op Zoom	• Oosterhout
• Breda	• Roosendaal
• Dongen	• Rucphen
• Drimmelen	• Steenbergen
• Etten-Leur	• Tilburg
• Geertruidenberg	• Waalwijk
• Gilze en Rijen	• Werkendam
• Goirle	• Woensdrecht
• Halderberge	• Woudrichem
• Heusden	• Zundert
• Hilvarenbeek	en de provincie Noord-Brabant

- beleidsautonomie garanderen;
- goed werkgeverschap tonen;
- benutten van ervaringen van bestaande structuren;
- samenwerking/communicatie tussen OMWB en haar deelnemers goed stroomlijnen.

De OMWB is een uitvoeringsorganisatie. De uitvoering van taken is met elke deelnemer afzonderlijk vastgelegd in een meerjarige dienstverleningsovereenkomst. Aan de hand van een jaarlijks vast te stellen werkprogramma wordt overeengekomen wat de verwachting is aan te verlenen producten en diensten per deelnemer binnen de gemeenschappelijke regeling. Het overeengekomen werkprogramma is de basis voor de uitvoering van werkzaamheden. Over de voortgang wordt in een kwartaalrapportage verantwoording afgelegd.

1.2 Huis op Orde

In 2015 bleek dat de basis van de OMWB nog niet op orde was, met een financieel tekort van circa 10 procent van de begroting als gevolg. In september 2015 werd door het algemeen bestuur unaniem het actieplan Huis op Orde vastgesteld, dat concrete maatregelen bevat om vóór eind 2017 te komen tot een gezonde bedrijfsvoering en een toekomstbestendige samenwerking. Het actieplan beschrijft acties die zowel bij de OMWB zelf als bij de deelnemers uitgevoerd moeten worden en sluit aan op reeds in gang gezette verbetering van dienstverlening en bedrijfsvoering. Het is gebaseerd op:

- heldere rolverdeling tussen het algemeen bestuur als besluitvormend orgaan, het dagelijks bestuur als besturend orgaan, en de deelnemers als eigenaar én klant;
- duidelijke afspraken inzake de levering van producten en diensten, gebaseerd op het principe van 'gelijk speelveld' en gericht op een omslag in sturing en verantwoording van inputgericht naar output/outcome-gericht;
- efficiënte, logische en transparante processen van offerte tot en met de factuur, gebaseerd op standaardisering en uniformering;
- bestuurlijk en ambtelijk leiderschap dat past bij de context waarin de organisatie zich bevindt.

Het actieplan Huis op Orde richt zich op de opzet en uitvoering van een plan voor aanpassingen in de bedrijfsvoering en de onderliggende informatie- en applicatiearchitectuur. De huidige systemen, systeeminrichtingen en processen – intern en extern – zijn nog niet voldoende uitgekristalliseerd en geborgd. Daarnaast vereisen doorontwikkende wet- en regelgeving en nieuwe landelijke afspraken over milieuveiligheid dat deelnemers en dienst meegroeien om hieraan te kunnen voldoen. Gerichte aanpassingen van de informatiearchitectuur van alle deelnemers, de dienst en andere betrokken partijen zijn noodzakelijk. Ook moet er meer standaardisatie in de werkwijze naar de deelnemers komen om de gevraagde efficiencywinst te kunnen behalen.

In 2016 zal fase 2, de opbouwfase van het actieplan Huis op Orde, gestart zijn. Deze fase loopt door in 2017. In 2017 zal ook fase 3 'worden gestart, na een besluit van het algemeen bestuur. Voor het actieplan Huis op Orde is in 2017 € 30.000 in de begroting opgenomen.

1.3 Financiële uitgangspunten

Beleidsmatige en financiële kaders

In 2012 is een bedrijfsplan voor de OMWB opgesteld met uitgangspunten voor de exploitatie. In 2016 zijn nieuwe beleidsmatige en financiële kaders opgesteld. De begrotingen 2016 en 2017 zijn gebaseerd op deze kaders. In de begroting 2016 is ingegaan op de vertaling van deze kaders in financiële uitgangspunten. Deze uitgangspunten zijn ook van toepassing op de begroting 2017 en daarom zullen hier alleen nog maar de belangrijkste uitgangspunten worden behandeld en de uitgangspunten die voor 2017 anders uitpakken.

Financiële uitgangspunten

Startpositie

De begroting 2017 is opgebouwd vanuit de begroting 2016. Daaraan is toegevoegd:

- de cao-ontwikkeling voor 2017 (daarover later meer);
- de prijsindexatie;
- de uitname van € 0,5 miljoen VVGB-gelden.

Overige nieuwe ontwikkelingen worden meegenomen in de eerstvolgende begrotingswijziging. Dat betreft:

- de verschuiving het bevoegd gezag voor Brzo-inrichtingen van gemeenten naar provincie;
- de beperkte positieve afwijking tussen de conceptwerkprogramma's van afgelopen najaar en de inmiddels definitieve werkprogramma's;
- het verwerken van de oude hypotheke na validatie van de gegevens.

Werkwijze inputbegroting en bevoorschotting

De in de begroting opgenomen deelnemersbijdragen uit de verschillende programma's zijn verplichte bijdragen. De deelnemers leveren werk aan (in uren) voor de verplichte deelnemersbijdragen of meer. De bijdragen voor programma 3 worden niet betrokken bij de realisatie van programma 1 en programma 2.

De deelnemersbijdragen worden bij voorschot in rekening gebracht:

- programma's 1 en 2: 50 procent op 1 januari van het boekjaar, en
50 procent op 1 juli van het jaar
- programma 3: 100 procent op 1 januari van het boekjaar

Laboratoriumkosten

De laboratoriumkosten (onderzoeks- en analysekosten) werden door de OMWB een-op-een doorbelast aan de deelnemer. Hier wordt door medewerkers van de OMWB tijd aan besteed. Om deze uren op te vangen, worden de laboratoriumkosten vanaf 2016 met een opslag doorbelast aan de deelnemer.

Urennormering en productiviteit

Per fte uit het primaire proces gaan we uit van gemiddeld 1.350 direct productieve uren, conform de financiële kaders en nog steeds conform het oorspronkelijke bedrijfsplan. Alle direct productieve uren worden in rekening gebracht dan wel rechtstreeks gefactureerd aan de opdrachtgever. Onder de direct productieve uren vallen conform de nieuwe uitgangspunten voor de begroting:

- uren die medewerkers direct op een opdracht of zaak maken (controle/vergunning/advies etc.);
- operationele afstemming;
- coördinatie en werkverdeling;
- brancheplannen;
- meldingen;

- intake, administratieve verwerking en afhandeling van opdrachten;
- reisen.

In de tabel achter in dit hoofdstuk wordt een overzicht gegeven van de urenverdeling.

Het is niet gewenst dat deelnemers die ver verwijderd zijn van Tilburg, de vestigingsplaats van de OMWB, meer betalen vanwege de grotere afstand. Eerder werden reisen nog direct gefactureerd aan de opdrachtgevers. In het vervolg ziet de OMWB de reisen als collectieve last en worden ze apart verantwoord. Via de oorspronkelijke verdeelsleutel voor collectieve taken brengen we de kosten ervan aan de deelnemers in rekening.

Op basis van dienstreiskilometers is een inschatting gemaakt van 10.000 uren reistijd in het primaire proces. Dat is circa 50 uren per fte in vaste dienst.

Formatie

De formatie van de OMWB voor 2017 is als volgt opgebouwd:

ORGANISATIEONDERDELEN	FORMATIE
Primaire proces / productie	
Kernformatie	202,6
Flexibele schil	16,3
Subtotaal primaire proces	218,9
Overhead / staf	
Kernformatie	53,6
Flexibele schil	4,3
Subtotaal overhead	57,9
TOTAAL FORMATIE	276,8

Primaire proces

De flexibele schil is 8 procent van de kernformatie. De flexibele schil wordt in eerste instantie gevuld door de 200-urenregeling, waarbij eigen personeel vrijwillig maximaal 200 uren per jaar extra werkt zonder toeslagen en zonder opbouw van structurele rechten en door inzet van trainees. Pas in tweede instantie wordt ingehuurd. Vacatures binnen de kernformatie worden ingevuld omdat inhuur op vacatures duurder is dan eigen personeel.

Overhead

De overhead omvat de directie en de staffuncties, de teamleiders van de productieteams, hun secretariële ondersteuning en de accountantmanagers. De overhead verricht directietaken en ondersteunende werkzaamheden voor het hele primaire proces, inclusief de flexibele schil.

Bezuinigingen OMWB

De in 2016 gestarte bezuinigingen van € 0,25 miljoen door de OMWB op de interne bedrijfsvoering groeien in 2018 naar een niveau van € 1,5 miljoen structureel. De bezuinigingen betreffen in hoofdlijnen:

- verminderen directie en management en de daarvoor benodigde ondersteuning;
- verkleinen omvang huisvesting;

- inkrimpen van facilitaire voorzieningen, waaronder het versoberen van het cateringaanbod;
- strakke regie voeren op langdurig ziekteverzuim en directe actie ondernemen bij kort ziekteverzuim, naast preventieve maatregelen om het ziekteverzuim terug te dringen;
- versoberen secundaire arbeidsvoorwaarden, onder andere ten aanzien van reiskostenvergoeding en werkgeversverlof;
- ten dele vervangen van inhuur door eigen personeel, onder meer door toepassing van meer flexibele inzet van eigen personeel (zoals de 200 uren-regeling);
- versoberen van faciliteiten voor ingehuurd personeel.

Indexatie lonen

Sinds januari 2016 is er een loonakkoord, waarmee de leden van de overlegpartners nog moeten instemmen. Het akkoord voorziet in een loonstijging van 3 procent in 2016 en 0,4 in 2017. Voor geheel 2017 houden we rekening met de loonstijgingen op basis van de laatste CBS-ramingen en de cao, die tot 1 mei 2017 loopt. We maken hierbij gebruik van de indexramingen die de gemeente Tilburg gebruikt. De loonstijging 2016 is vanuit de begroting 2016 reeds structureel verwerkt.

Omdat de OMWB hiervoor niet automatisch wordt gecompenseerd, moet de OMWB deze stijging verrekenen in de tarieven en de deelnemerbijdragen in de programma's 1 tot en met 3 hiermee verhogen. In de geraamde kosten en opbrengsten is hiermee al rekening gehouden.

Indexatie prijzen

Ook voor de prijzen ramen wij een stijging met 1,3 procent op basis van de CBS-ramingen, waarbij wij gebruikmaken van de ramingen van de gemeente Tilburg. Het systeem van Tilburg kijkt ook terug. Dus in de begroting 2017 wordt de indexering op basis van de werkelijke kosten 2016 aangepast. Dit geldt zowel voor de loonindexatie als voor de materiële kosten. Voor 2017 betekent dit een extra structurele last van € 70.000. Ook deze kosten worden in de tarieven en deelnemerbijdragen opgenomen.

Incidentele storting in de algemene reserve

In de begroting 2017 is voorzien in deze storting om voldoende weerstandsvermogen op te bouwen. Voor de jaren 2016 tot en met 2018 moet jaarlijks € 540.000 worden gestort.

Eenmalige kosten Huis op Orde

De incidentele lasten van Huis op Orde voor fase 3 bedragen € 30.000 in 2017. Uitgaven voor fase 3 geschieden pas nadat fase 2 is afgerond en nadat het AB toestemming heeft gegeven voor fase 3. Deze lasten worden gedekt door een eenmalige verhoging van de bijdrage aan de collectieve taken in programma 3 en op basis van de oorspronkelijke verdeelsleutel. Programma 3 wordt incidenteel verhoogd met € 30.000. Dit is verwerkt in de begroting. De structurele lasten (kapitaallasten en exploitatielasten) van de ict-investeringen in Huis op Orde zijn opgenomen in de begrote structurele lasten van 2017 en verdere jaren.

alle bedragen * € 1.000	Fase 1	Fase 2	Fase 3	Totaal
Investeringen ICT	€ 240	€ 330	€ 480	
Huis op orde	€ 100	€ 400	€ 30	
Actieplan	€ 340	€ 730	€ 510	€ 1.580

Transformatie organisatie en personele gevolgen

In de begroting 2016 is aangegeven dat voor de transformatie en de personele gevolgen daarvan € 1.000.000 nodig is, verdeeld over de jaren 2016 en 2017. Zowel in 2016 als 2017

wordt hiervoor € 500.000 extra deelnemerbijdrage gevraagd. Omdat de afwikkeling van de personele gevolgen meerdere jaren kan duren, worden nog niet bestede middelen tijdelijk in een transformatiereserve gestort.

Verhogen tarief en deelnemerbijdrage

Als gevolg van bovengenoemde factoren stijgen de tarieven en de deelnemerbijdragen.

Overzicht verhoging deelnemerbijdragen 2017 in €

MUTATIE	STRUCTUREEL	INCIDENTEEL
	DEELNEMER- BIJDRAGE P1 / P2 / P3	DEELNEMER- BIJDRAGE P3
Eenmalig budget transformatie en gevolgen personeel		500.000
Fricriebudget bezuinigingen OMWB		750.000
Eenmalige kosten Huis op Orde		30.000
Kosten loonindexatie	240.000	
Kosten prijsindexatie	70.000	
Verhoging teneinde € 540.000 resultaat voor storting in reserves te realiseren	167.000	
Totaal verhoging deelnemerbijdrage*	477.000	1.280.000
Afname VVGB-bijdrage	-419.000	
Totale verhoging deelnemerbijdrage na afname VVGB-bijdrage	58.000	1.280.000

*Alle uurtarieven worden met 2,2 procent oftewel met gemiddeld € 1,73 verhoogd, waarvan € 1,15 het gevolg is van indexatie van lonen en prijzen.

Hiermee is de begroting 2017 en de meerjarenraming 2018–2020 structureel sluitend, en is het begrotingsresultaat voor storting in de reserves € 540.000 positief en na storting in de reserves nihil. Hierbij is de kleine onttrekking uit de reserve huisvesting buiten beschouwing gelaten omdat deze reserve een tijdelijk karakter heeft.

Toelichting budget transformatie 2017

In de begroting is een budget opgenomen van € 500.000. In maart 2016 is gestart met het opstellen van een nieuw organisatieplan. Het organisatieplan, inclusief OR-advies, is voor de zomer 2016 ter besluitvorming aangeboden aan het bestuur, conform artikel 24 lid 4 van de GR. In het organisatieplan is de besteding van het frictiebudget beschreven. In algemene zin kan worden gemeld dat het frictiebudget wordt gebruikt voor mobiliteitstrajecten voor medewerkers. Bij de transformatie van de organisatie zal een deel van de flexibele schil worden omgezet in vaste formatieplaatsen.

Een deel van de medewerkers kan worden omgeschoold en is op een andere plaats in de organisatie inzetbaar. Een aantal medewerkers zal boventallig worden. Met mobiliteitstrajecten wordt er op ingezet medewerkers naar ander werk te begeleiden en daarmee WW-verplichtingen te voorkomen. Dit doen we zoveel mogelijk in samenwerking

met de deelnemers. Boventalligheid is het gevolg van het toekomstbestendig maken van de organisatie en niet het gevolg van afspraken uit het verleden.

Overzicht opbouw productieve uren (uren per fte primair proces)

ONDERDEEL	DAGEN/ WEKEN	UREN	UREN	SUBTOTAAL UREN	TOTAAL UREN
Beschikbare dagen	52	36			1.872,00
Feestdagen	6	7,2	43,20-		
Werkgeversdagen	4	7,2	28,80-		
				72,00-	
Beschikbare uren per jaar					1.800,00
Ziekteverzuim 4,8%			86,75		
Verlof			158,40-		
				245,15-	
Beschikbare uren					1.554,85
Ouderschapsverlof			10,2-		
Leeftijdsverlof			9,1-		
				19,3-	
Netto beschikbaar					1.535,55
<i>Indirect productief:</i>					
Opleiding en cursus			60-		
Verbetering interne processen			40-		
Team- en werkoverleg			50-		
Overleg HR-cyclus			8-		
Ondernemingsraad en GO			12,5-		
BHV			2,5-		
Keyuser			7,5-		
Huis op Orde			5,05-		
Subtotaal				185,55-	
Productieve uren					1.350,00

2 Opdracht en ontwikkelingen

Deelnemers in de gemeenschappelijke regeling richten zich op de strategische beleidskeuzes en de bestuurstaken, en ontwikkelen zich tot professionele opdrachtgevers. De omgevingsdienst voert dat beleid uit, adviseert vanuit ambtelijke deskundigheid en ontwikkelt zich tot professionele opdrachtnemer.

Omgevingsdiensten kregen bij de oprichting tevens de opdracht van het Rijk om de kwaliteit van vergunningverlening en milieutoezicht fors te verbeteren, samen met partners als waterschap, veiligheidsregio, Openbaar Ministerie en andere omgevingsdiensten. Dat gebeurt al structureel voor het toezicht op risicovolle bedrijven (Brzo). Andere samenwerkingsinitiatieven zijn het opstarten van milieuzorg en veiligheidsteams voor grote bedrijfsterreinen en het delen van informatie voor informatie gestuurd toezicht. De omgevingsdienst geeft informatie en advies aan het Brabantbrede Bestuurlijk Platform Omgevingsrecht (BPO) over een gezamenlijke aanpak van vraagstukken.

2.1 Opdracht en kaders

De omgevingsdienst is het *verlengstuk* van de provincie en de gemeenten voor, in hoofdzaak, wettelijke taken. We voeren deze taken deels in (onder)mandaat uit binnen de uitvoeringskaders.

- a. Voor de toezicht- en handhavingstaak geldt dat de deelnemers in afzonderlijke beleidsdocumenten (probleemanalyse en prioriteiten) hun jaarlijkse doelstellingen bepalen. De omgevingsdienst sluit hierbij aan op de lokale wensen én houdt rekening met de landelijke kwaliteitscriteria. Conform deze criteria ontwikkelen we voor de toezicht- en handhavingstaken jaarlijks een uitvoeringsprogramma. Basis daarvoor is de evaluatie van het uitvoeringsprogramma van het voorgaande jaar, en een probleemanalyse en prioriteitstelling, rekening houdend met de aard en het naleefgedrag van bedrijven.
- b. Voor de vergunningverlening en wettelijke taken op het gebied van de specialismen (bodem, geluid, etc.) zijn de wettelijke eisen, waaronder lokale regelgeving, maatgevend, tenzij specifieke beleidsdoelstellingen zijn geformuleerd. Dit geldt eveneens voor de adviestaken.
- c. Voor de beleidstaken (ontwikkeling en uitvoering) zijn de lokale kaders leidend.

2.2 Trends en ontwikkelingen

De Omgevingswet

De invoering van de *Omgevingswet* in 2019 brengt ingrijpende veranderingen met zich mee. Deze nieuwe wet bundelt alle huidige wetten in het omgevingsrecht. Procedures worden eenvoudiger, logischer en minder bureaucratisch voor burgers en bedrijfsleven. De OMWB is samen met de beide andere Brabantse omgevingsdiensten, VNG en IPO actief bij de voorbereiding op de *Omgevingswet* en adviseert zijn bestuur over de ontwikkelingen en de gevolgen voor de uitvoering en de begroting.

Informatiegestuurd toezicht

De druk vanuit bedrijfsleven en deelnemers neemt toe om het toezicht intelligenter en meer risicogestuurd in te richten. Uit een in 2015 uitgevoerde inventarisatie van de lokale coalitieprogramma's blijkt dat onze deelnemers de vestigingsfactoren voor bedrijven willen verbeteren, en ondernemers en agrariërs meer ruimte willen geven. Om dit te realiseren én de kwaliteit van de leefomgeving op peil te houden, wordt in 2017 het toezicht mede gebaseerd op de verantwoordelijkheid van de ondernemer (toepassing van het high trust – high penalty-principe) verder ontwikkeld. De resultaten van de proefprojecten met de Universiteit van Tilburg, een brancheorganisatie en een aantal gemeenten om een nieuwe methodiek te ontwikkelen voor het informatiegestuurd toezicht worden geëvalueerd en verwerkt in de vervolgstappen.

Informatie-uitwisseling milieuhandhaving

In opdracht van het ministerie van Infrastructuur en Milieu is het Programma Informatie-uitwisseling Milieuhandhaving gestart (PIM). Dit heeft een ict-architectuur opgeleverd met software voor data-uitwisseling tussen alle toezichtinstanties (ketenhandhaving). Aansluiting van omgevingsdiensten zal naar verwachting bij wet geregeld worden. Deze verplichting geldt voor bestuursorganen in het kader van de Wabo en omgevingsdiensten onderling, en met het OM en politie. De uitwisselingen betreffen alle gegevens die noodzakelijk zijn voor een doelmatig toezicht en doelmatige handhaving. Nu niet alle gegevens vrij uitwisselbaar zijn op grond van wet- en regelgeving, moeten organisaties expliciet toestemming krijgen om van Inspectieview Milieu gebruik te maken. Houder en verantwoordelijke voor Inspectieview Milieu is de minister voor Infrastructuur en Milieu, waarmee bindende afspraken worden gemaakt. Bij algemene maatregel van bestuur wordt de verdeling van de kosten geregeld die het uitwisselingsplatform met zich mee zal brengen.

Landelijke handhavingsstrategie (LHS)

Tijdens het Bestuurlijk Omgevingsberaad van 4 juni 2014 is de eindversie van de Landelijke Handhavingsstrategie (1.7) door het IPO en het Openbaar Ministerie aangeboden aan staatssecretaris Mansveld van Milieu. Daarbij spraken alle betrokken partijen zich uit voor implementatie van de LHS.

Handhavende instanties zoals overheden, omgevingsdiensten, het Openbaar Ministerie en de politie treden dan op een zelfde manier op bij geconstateerde overtredingen. Zo ontstaat een gelijk speelveld, wordt het rechtsgevoel gerespecteerd en blijft de leefomgeving veilig, schoon en gezond. Implementatie van de LHS betekent in de eerste plaats dat de bevoegde overheden de LHS vaststellen als eigen strategie of hun eigen strategie compleet in lijn brengen met de LHS. Implementatie van de LHS betekent in de tweede plaats dat de bevoegde overheden en hun handhavingsinstanties, waaronder de omgevingsdiensten, de LHS concreet gaan toepassen en leerervaringen uitwisselen. De OMWB onderschrijft een uniforme wijze van handhaven en zal haar partners op verzoek ondersteunen bij het implementeren van de LHS.

Brzo-taken

De OMWB voert het toezicht uit bij circa 70 Brzo-bedrijven. In het landelijke programma BRZO+ werkt de OMWB samen met de andere inspectiediensten aan uniformering en verbetering van het Brzo-toezicht, waaronder vergroting van de transparantie van de toezichtsinformatie. Samenvattingen van inspectieverslagen worden in overleg met het bevoegd gezag geschikt gemaakt voor publicatie, wat het vertrouwen in het toezicht moet vergroten. Het programma BRZO+ in Midden- en West-Brabant focust ook op de bedrijven die net buiten de Brzo-criteria vallen.

Ontwikkelingen rond vergunningverlening

Bij vergunningverlening springen twee ontwikkelingen in het oog: de door deelnemers en bedrijfsleven gewenste kortere procedures en de veranderende rol van de vergunningverlener door veranderende wetgeving.

In 2017 werken we ook met de zogenaamde intentieverklaring: een vergunningverlening-proces dat binnen de bestaande wetgeving aanzienlijk sneller verloopt. Deze werkwijze is in samenspraak met deelnemers en belangenorganisaties, waaronder de Brabant-Zeeuwse Werkgevers, tot stand gekomen in 2016.

Met het omgevingsplan, een belangrijk onderdeel in de *Omgevingswet* (2019), krijgt het bevoegd gezag meer mogelijkheden bandbreedtes aan te brengen bij milieu-, bouw-, en externe veiligheidsnormeringen. Met de transitie van vergunningverlening naar integrale milieuzorg kunnen desgewenst de werkprogramma's met de zorgplicht op termijn uitgroeien tot milieuzorgplannen die meer dan alleen de VTH-taken omvatten.

Milieuklachten

Het aantal meldingen van milieuklachten is de laatste jaren toegenomen. De intake van deze klachten wordt uitgevoerd binnen het programma collectieve taken. Om tot reductie van het aantal klachten te komen, werkt de OMWB samen met de andere Brabantse omgevingsdiensten aan het project Vermaatschappelijking Toezicht om het contact tussen bedrijven en omwonenden zodanig te verbeteren dat meer wederzijds begrip ontstaat en klachten mogelijk gaan afnemen. Uiteindelijk kan dit leiden tot een afname van de toezichtslast. Ook verwerkt de OMWB de klachtenintake voor alle Brabantse omgevingsdiensten.

Energie en duurzaamheid

Uit de lokale coalitieakkoorden blijkt dat energie en duurzaamheid bij veel deelnemers hoog op de politieke agenda's staan. Als onderdeel van de zorg voor de leefomgeving kan de OMWB de deelnemers daarin ondersteunen. De aanpak wordt gefinancierd uit het programma Duurzaam Door van de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland. In de eerste plaats richten we ons op de verinnerlijking van duurzaamheid binnen de vergunningverlening en handhaving. In 2017 zet de OMWB verder in op participatie in *greendeals* van onze deelnemers.

2.3 Nieuwe informatie-infrastructuur

Actielijn 2 van het plan Huis op Orde richt zich op de opzet en uitvoering van een plan voor aanpassingen in de bedrijfsvoering en de onderliggende informatie- en applicatiearchitectuur. Analyse van de huidige situatie leidt tot de conclusie dat de mogelijkheden van de huidige systemen, systeeminrichtingen en processen nog onvoldoende benutten. Daarnaast vereisen de permanente doorontwikkelingen wet- en regelgeving en nieuwe landelijke afspraken inzake milieuveiligheid dat deelnemers en dienst meegroeien om hieraan te kunnen voldoen. Daarvoor zijn gerichte aanpassingen nodig van de informatiearchitectuur van alle deelnemers, de dienst en andere betrokken partijen.

Er is besloten in fase 1 van het plan Huis op Orde middelen toe te kennen en activiteiten te ontplooiën die moeten leiden tot een gedragen informatie- en applicatiearchitectuur voor de OMWB-regio en hieraan een eerste invulling te geven. Afhankelijk van de besluitvorming, medio 2016, vindt verdere uitwerking en invulling in de vervolgfases plaats.

3 Beleidsbegroting

De taken van de OMWB zijn het in opdracht van gemeenten en provincie, individueel en collectief, uitvoeren van wettelijke taken en adviestaken op het terrein van milieu. Op een zo efficiënt mogelijke wijze en op een goed kwaliteitsniveau.

Op dienstniveau zijn afspraken gemaakt met de opdrachtgevers over inhoudelijke en financiële verantwoording. Naast het rapporteren van gegevens, is ook het tijdig bespreken en tussentijds communiceren met de opdrachtgevers een belangrijk aspect. Van de dienst mogen de opdrachtgevers verwachten dat de taakuitvoering conform de vastgestelde kwaliteitscriteria is.

Vergunningaanvragen moeten binnen wettelijke termijnen worden afgehandeld en meldingen moeten beoordeeld worden op juistheid en volledigheid. Beide procedures moeten geïntegreerd worden behandeld in het kader van de Wabo, waarbij aansluiting moet zijn met de gemeentelijke loketten. De door de burgers en bedrijven ingediende documenten worden getoetst en kunnen bij volledigheid en juistheid leiden tot een vergunning die door het bevoegd gezag wordt verstrekt. In overleg met onze deelnemers wordt bekeken of ook de wijze van vergunningverlening meer risicogestuurd kan plaatsvinden (bedrijven met een slecht naleefgedrag gaan meer aandacht krijgen dan bedrijven met een goed naleefgedrag).

De OMWB houdt toezicht in overeenstemming met de vastgestelde dienstverleningsovereenkomsten en werkprogramma's van de partners. Voor de provincie Noord-Brabant betekent dit het toezicht op de Wabo-brede taken en voor de gemeentelijke partners het toezicht milieu. Daarbij wordt nadrukkelijk de samenwerking met de deelnemers gezocht. Bij toezicht wordt informatie verzameld over het feit of een activiteit voldoet aan de in de vergunning en/of algemene regels gestelde eisen, waarna over de verzamelde informatie een oordeel wordt gevormd. Onder handhaving wordt verstaan: het overgaan tot het opleggen van (herstel)sancties indien uit het toezicht blijkt dat niet aan de gestelde eisen wordt voldaan.

De opgedragen taken binnen het omgevingsrecht worden jaarlijks in een werkprogramma per deelnemer vastgesteld. In dit werkprogramma is door de deelnemer een raming van de ureninzet per taak opgenomen. Het is voor deelnemers mogelijk in het werkprogramma na afstemming met de OMWB een buffer aan uren op te nemen, waarmee flexibel kan worden ingespeeld op verzoektaken die in de loop van het jaar worden afgenomen.

Het is voor de deelnemers altijd mogelijk extra inzet buiten het werkprogramma af te nemen. Aan de hand van een acceptatieprocedure wordt bepaald of en onder welke voorwaarden extra inzet kan worden geleverd.

De werkprogramma's 2016 vormen de basis voor de begroting 2017 en verder. De totale omvang van de extra inzet buiten het werkprogramma is bij het opstellen van de begroting niet bekend.

3.1 Programmabegroting

3.1.1 Programmadeel 1: vergunningverlening, toezicht en handhaving

Programmadeel 1 bestaat uit de wettelijke taken op het terrein van milieu, de zogenaamde VTH-milieutaken. Voor dit programmadeel vormen de werkprogramma's van gemeenten en provincie, de afspraken met de andere Brabantse omgevingsdiensten, het uitgangspunt van het 'gelijke speelveld' en de afspraken voor de landelijke uitvoering Brzo- en VTH-taken (Brzo-OD's) de basis.

In de uitvoering van dit programmadeel zijn verbeterpunten en aanbevelingen opgenomen vanwege aanbevelingen uit een aantal onderzoeken, zoals de onderzoeken *Brzo-vergunningen* (2013), *Inspectierapport IBT omgevingsrecht* (naar aanleiding van de brand bij ELD in 2014), en het onderzoek van Eijlander en Mans over provinciale vergunningverlening, handhaving en toezicht (2011 – 2012).

Voor ongeveer 25.000 inrichtingen, verschillende evenementen en het buitengebied:

- verleent de OWMB jaarlijks circa 600 vergunningen;
- beoordeelt de OMWB circa 1.400 meldingen;
- voert de OMWB circa 5200 controles uit.

Hieruit vloeien bezwaar- en beroepprocedures, handhaving (circa 500 handhavingzaken) en strafrechtelijke onderzoeken voort. Van de circa 7.000 milieuklachten en ongewone voorvallen, wordt in de regel 40 procent binnen en 60 procent buiten kantoor tijd ingediend. Naast de controles bij bedrijven beoordelen we ook meldingen in het kader van het *Besluit bodemkwaliteit* en in het kader van *asbest*, en houden we toezicht op basis van deze meldingen.

3.1.2 Programmadeel 2: adviezen en projecten

In programma 2 brengen deelnemers aan de hand van het werkprogramma de adviestaken op het terrein van milieu en overige taken uit het omgevingsrecht in. Deze zogenaamde verzoektaken omvatten de (milieu)metingen, adviezen en projecten op het gebied van bijvoorbeeld Brzo, geluid, bodem, (afval)water, lucht, asbest, communicatie, juridische zaken, bouwtaken, ruimtelijke-planvormingsprocessen, externe veiligheid, duurzaamheid, energie en omgevingsbeleid. Deze taken hebben vaak een wettelijke grondslag, zijn onderdeel van beleidsambities of bieden de opdrachtgever toegevoegde waarde.

In 2017 verwachten we op basis van uitgevoerde werkprogramma's van voorgaande jaren circa 4.000 verzoeken en vragen voor onderzoek en advies af te handelen, waaronder:

- het verbod op asbestdaken;
- milieuadvisering voor RO;
- energie;
- aanleg van gesloten bodem en energiesystemen (VTH 2.03);
- onderzoek en advies afvalwater (VTH 2.07);
- toezicht afvalwater bij horeca (VTH 2.07);
- programma luchtkwaliteit, preventieve geluidsmetingen en onderzoek naar de aanwezigheid van legionella in koeltorens;
- implementatie en doorontwikkeling van GIS en onderhoud en eventuele uitbreiding e-nose-netwerk;
- begeleiding in de voorbereiding op de *Omgevingswet*.

3.1.3 Programmadeel 3: collectieve taken

Het programma voor de collectieve taken, inclusief resultaatverplichtingen, wordt jaarlijks door de deelnemers vastgesteld. De activiteiten en projecten worden met duidelijke kaders projectmatig uitgevoerd. Aan de hand van voortgangsrapportages worden de deelnemers elk kwartaal geïnformeerd.

Het programma bestaat grofweg uit:

- klachten- en crisisorganisatie, inclusief de 24/7 bereikbaarheid;
- (bestuurlijke) samenwerking met partners, zoals OM, veiligheidsregio, waterschappen, andere omgevingsdiensten;
- kennisuitwisseling en kennisoverdracht;
- voorbereidingen naar informatiegestuurd (risicogestuurd) toezicht, handhaving en vergunningverlening.

Een belangrijk onderdeel in het programma is de omgevingsanalyse 2017. Bij de deelnemers en het Bestuurlijk Platform Omgevingsrecht wordt in 2017 opgehaald welke thema's op middellange termijn in het programma moeten worden opgenomen.

3.1.4 Programmadeel 4: overige exploitatiekosten

In programma 4 zijn de werkzaamheden die buiten voorgaande programma's vallen ondergebracht. Het gaat hierbij om de levering van producten en diensten aan zowel deelnemers als niet-deelnemers via derden. Het betreft hier onder andere de kosten voor luchtkwaliteitsmetingen, laboratoriumkosten en kosten van e-noses. Ook subsidieprojecten zijn in dit programma opgenomen. De kosten van de levering alsmede de incidentele kosten (kosten om te komen tot contractafspraken) en structurele kosten (kosten voor coördinatie en overhead) van de organisatie worden aan de deelnemers doorbelast.

3.2 Paragrafen

De volgende paragrafen laten een dwarsdoorsnede zien van de financiële aspecten van de begroting. Het gaat vooral om de beleidslijnen voor beheersmatige aspecten die grote financiële gevolgen kunnen hebben of die van belang zijn voor uitvoering van de programma's. In overeenstemming met het BBV zijn de volgende paragrafen van toepassing:

- financiering;
- weerstandsvermogen en risicobeheersing;
- bedrijfsvoering.

3.2.1 Financiering

In deze paragraaf gaan we in op ontwikkelingen en uitgangspunten voor de kasgeldlimiet, de rente, de geldeningen en het treasurybeleid. De paragraaf beoogt – in samenhang met de financiële verordening inzichten te bieden voor het sturen en beheersen van de financieringsfunctie. De doelstellingen van de treasuryfunctie zijn in het treasurystatuut geconcretiseerd voor de deelgebieden risicobeheer, financiën en kasbeheer. De voornaamste doelstellingen zijn het beperken van financiële risico's en het verbeteren van het renteresultaat.

Schatkistbankieren

Overheden mogen sinds 2014 tegoeden uitsluitend bij het Rijk of andere decentrale overheden wegzetten. Dit is primair bedoeld om de staatsschuld terug te dringen. De OMWB verwacht in 2017 geen of zeer beperkte liquiditeitsoverschotten.

Leningen en kredietfaciliteiten

De dienst heeft één langlopende lening afgesloten:

Verstrekker	schuld per 1-1-2017	jaarlijkse aflossing	rente
BNG	2.100.000	700.000	0,8 %

Na een besluit over de afwikkeling van de tekorten over 2014 en 2015 wordt bekeken of een aanvullende, langlopende lening noodzakelijk is voor de financiering van de investeringen 2016 en 2017. Dat zal naar verwachting plaatsvinden bij het vaststellen van de jaarrekening 2015 (medio 2016).

Bij de BNG heeft de OMWB een kredietfaciliteit van 2,2 miljoen. Hiervan wordt regelmatig gebruikgemaakt.

Rentevisie

Verantwoorde financieringsbeslissingen vereisen een goede inschatting van de renteontwikkelingen. Onderscheiden worden rente voor kortlopende leningen (≤ 1 jaar) en rente voor langlopende leningen (≥ 1 jaar). De ontwikkeling van de korte rente is afhankelijk van de inflatie. De hoogte van de lange rente wordt vooral bepaald door de economische groei. Voor de begroting 2017 is evenals voor 2016 gekozen voor een rente van 1 procent voor kortlopende leningen en 2,25 procent voor de langlopende leningen.

Renterisicobeheer

Algemene uitgangspunten voor het renterisicobeheer:

- geen overschrijdingen van de renterisiconorm conform de *Wet financiering decentrale overheden*;
- afstemming van nieuwe leningen dan wel uitzettingen op de bestaande financiële positie en de liquiditeitsplanning;
- maximale afstemming van de rentetypische looptijd en het renteniveau van de betreffende lening dan wel uitzetting op de actuele rentestand en de rentevisie.

Kasgeldlimiet

Met de kasgeldlimiet stelt de Wet fido een norm voor het maximumbedrag voor de financiering van de bedrijfsvoering met kortlopende middelen (looptijd < 1 jaar). De kasgeldlimiet voor gemeenschappelijke regelingen is 8,2 procent van het begrotingstotaal.

Voor de berekening van de kasgeldlimiet komen de volgende posten in aanmerking:

- de opgenomen gelden met een oorspronkelijke rentetypische looptijd van minder dan een jaar;
- de schuld in rekening-courant;
- de voor korter dan een jaar ter bewaring in de kas gestorte gelden van derden, en overige geldleningen die geen onderdeel zijn van de vaste schuld.

Deze posten worden verminderd met het gezamenlijk bedrag van:

- de contante kasgelden;
- de tegoeden in rekening-courant;
- de overige uitstaande gelden met een rentetypische looptijd van korter dan een jaar.

Geprognosticeerde balans (bedragen $\times \text{€ } 1000$)

Van de balansstanden aan het begin en het einde van het begrotingsjaar 2017 kan de volgende prognose worden gegeven:

	Ultimo 2016	Ultimo 2017
Activa		
Materiële vaste activa	1.250	1.389
Vlottende activa	2.000	2.000
Liquide middelen	596	1.274
Overlopende activa	9.320	8.320
Verrekeningen met specifiek doel	300	300
Totaal activa	13.466	13.283
Passiva		
Eigen vermogen	676	1.193
Langlopende schulden	2.100	1.400
Kortlopende schulden	2.000	2.000
Banksaldi	-	-
Overlopende passiva	8.690	8.690
Totaal Passiva	13.466	13.283

3.2.2 Weerstandsvermogen en risicobeheersing

In deze paragraaf worden de risico's van de OMWB financieel vertaald en afgezet tegen de beschikbare weerstandscapaciteit om risico's af te dekken.

Weerstandsvermogen

Het weerstandsvermogen van een organisatie is de mate waarin zij in staat is risico's op financiële tegenvallers op te vangen met het doel haar taken te kunnen voortzetten. In beginsel hoeft de OMWB daarvoor niet zelf te beschikken over een buffer. Er kan immers, indien noodzakelijk, een beroep gedaan worden op de deelnemers. Dit is echter niet wenselijk.

Het weerstandsvermogen geeft de robuustheid van de financiële huishouding weer. Het beoordelen daarvan vergt inzicht in de omvang van de risico's en de aanwezige weerstandscapaciteit.

Het weerstandsvermogen bestaat uit de beschikbare weerstandscapaciteit gedeeld door de berekende benodigde weerstandscapaciteit op basis van het vastgestelde risicoprofiel.

$$\text{Weerstandsvermogen} = \frac{\text{beschikbare weerstandscapaciteit}}{\text{benodigde weerstandscapaciteit (risicoprofiel)}}$$

Als beleidsdoelstelling voor het weerstandsvermogen is een ratio voor het weerstandsvermogen opgenomen. De OMWB streeft naar een ratio van 1,0-1,4. In het algemeen wordt een ratio van 0,8 tot 1,0 als matig bestempeld; een ratio boven 1,4 als ruim voldoende.

Beschikbare weerstandscapaciteit

De weerstandscapaciteit bestaat uit de middelen van een organisatie om de financiële gevolgen van de onderkende risico's te kunnen dekken. Er moet dan gedacht worden aan onbenutte ruimte in de reguliere begroting, vrij aanwendbare reserves en eventuele stille reserves die te gelde kunnen worden gemaakt.

De OMWB beschikt over twee reserves:

- *Algemene reserve*
Deze reserve had als gevolg van het negatieve rekeningresultaat van 2014 een negatief saldo van € 1.009.000. Dit saldo wordt bij de afrekening 2015 aangezuiverd. De geraamde stand per 1-1-2017 bedraagt € 540.000.
- *Reserve huisvesting*
Deze bestemmingsreserve heeft een saldo van € 136.000. Omdat ieder jaar een vrijval plaatsvindt ten gunste van de exploitatie en deze vrijval is verwerkt als dekkingsmiddel in de begroting 2017 en de meerjarenramingen, is deze reserve niet inzetbaar voor de weerstandscapaciteit.

Benodigde weerstandscapaciteit op basis van het risicoprofiel

De geïnventariseerde risico's met daarbij het ingeschatte maximale schadebedrag en de inschatting van de kans op optreden, leveren gezamenlijk de omvang van de benodigde weerstandscapaciteit op.

Tabel: Geïncventariseerde risico's

Nr	Risico's	Maximale bedrag schade	Kans op optreden risico	Gewogen risico	Gewogen risico (minimaal) na toepassen flexschil
	OPBRENGSTEN				
1	Omzet verzoektaken gemeenten daalt met 10%	€ 200.000	30%	€ 60.000	€ 12.000
2	Omzet niet deelnemers daalt	€ 180.000	30%	€ 54.000	€ 1.080
3	Minder taken uitgevoerd door achterlopen opdrachtgevers	€ 250.000	70%	€ 175.000	€ 35.000
4	Minder taken uitgevoerd door achterlopen OMWB	€ 250.000	70%	€ 175.000	€ 35.000
	PRODUCTIVITEIT				
5	Lagere productiviteit	€ 650.000	30%	€ 195.000	€ 195.000
6	Ziekteverzuim	€ 200.000	30%	€ 60.000	€ 60.000
7	Mismatch kwaliteit personeel en vraag opdrachtgevers	€ 200.000	50%	€ 100.000	€ 100.000
	KOSTEN				
8	Hogere kosten dan begroot	€ 500.000	70%	€ 350.000	€ 350.000
9	Hogere rentekosten door hogere financieringsbehoefte	€ 6.000	30%	€ 1.800	€ 1.800
10	Hogere rentekosten door hogere rente	€ 54.000	10%	€ 5.400	€ 5.400
	TOTAAL	€ 2.490.000		€ 1.176.200	€ 795.280

Het risicoprofiel is dan als volgt:

Gevolgklasse	Kans 1: < 10%	Kans 2: 10% - 30%	Kans 3: 30% - 50%	Kans 4: 50% - 70%	Kans 5: 70% - 90%
Score 6: > 1.000.000					
Score 5: >0,5 mln - € 1,00 mln.		5	4		
Score 4: > 0,25 mio. - € 0,50 mln.				8	
Score 3: > 0,15 mio. - € 0,25 mln.		1, 2 en 6	7	3	
Score 2: > 0,10 mln. - € 0,15 mln.					
Score 1: tot en met € 0,1 mln.		9 en 10			

De nummers 1 tot en met 10 corresponderen met de risico's 1 tot en met 10 in het overzicht boven het risicoprofiel.

Beoordeling beschikbaar weerstandsvermogen

Op basis van de beschikbare weerstandscapaciteit – die voor de OMWB op dit moment niet aanwezig is door het negatieve eigen vermogen – en de berekende benodigde weerstandscapaciteit op basis van het risicoprofiel, kan het weerstandsvermogen worden berekend.

$$€ 0,00 / € 1.176.200 = 0$$

In de beleidsmatige en financiële kaders voor de begroting 2016 waarbij het bedrijfsplan uit 2012 wordt herijkt, zijn diverse voorstellen gedaan. Evenzo geldt dit voor het voorstel inzake de oude hypotheeken. De begroting 2017 is mede gebaseerd op deze kaders en voorstellen. Indien deze kaders en voorstellen niet door het AB worden overgenomen, wordt het risicoprofiel van deze begroting aanmerkelijk groter. Het zou leiden tot de volgende toenames:

maximaal bedrag schade:	+ € 2.490.000
gewogen risico:	+ € 1.176.200
gewogen risico na toepassen flexschil:	+ € 795.280

Toelichting op de risico's

1. Omzet verzoektaken gemeenten daalt met 10 procent

De deelnemende gemeenten mogen de verplichte omzet aan verzoektaken in programma 2 vanaf 2016 met 10 procent afbouwen. Gezien:

- de ervaring met het werkaanbod aan verzoektaken,
- de ervaring met het werkaanbod boven de verplichte omzet die als extra verwachte omzet is opgenomen in de conceptwerkprogramma's, en
- de toegepaste voorzichtigheid door van de hiervoor genoemde extra omzet maar 33 procent in de begroting te ramen,

bestaat de kans dat de omzet € 200.000 lager uitvalt. Anderzijds hebben drie gemeenten, waaronder twee grote, in 2016 de omzet met 10 procent verlaagd. Daarom wordt de kans op 30 procent ingeschat.

Maatregelen

De OMWB raamt de omzet boven de verplichte minimum omzet maar op 33 procent van wat wij realistisch achten zolang de werkprogramma's niet zijn getekend. Met intensieve contacten vanuit accountmanagement probeert de OMWB juist meer opdrachten te krijgen naast de werkprogramma's.

Indien een eventueel verlies van omzet is op te vangen door minder in te huren (flexibele schil), dan bedraagt het verlies alleen maar de gemiste dekkingsbijdrage voor de overhead van 20 procent van de gemiste omzet (max. € 40.000).

2. Omzet niet-deelnemers daalt

De OMWB levert ook diensten buiten de eigen regio, onder meer aan gemeenten in Zeeland en de RUD Zeeland. De verwachting is dat de RUD Zeeland steeds meer zelf zal gaan doen. Ook omdat de OMWB zich de afgelopen jaren gefocust heeft op de deelnemers, loopt de omzet van niet-deelnemers naar verwachting terug. Het risico dat dit zich sneller voordoet dan geraamd, schatten we in als beperkt.

Maatregelen

Als de OMWB er voor kiest de acquisitie bij niet-deelnemers te intensiveren, kan dat de omzet na enige tijd weer doen toenemen.

Het werken met een flexibele schil verkleint de omvang van de schade. Als minder inhuur (flexibele schil) een eventueel verlies van omzet kan opvangen, dan bedraagt het verlies uitsluitend de gemiste dekkingsbijdrage voor de overhead van 20 procent van de gemiste omzet.

De omzet van niet-deelnemers is voorzichtig geraamd in de begroting. Ook hierbij geldt dat door de verschuiving van het bevoegd gezag voor de Brzo-taken van gemeenten naar provincie, we per saldo meer omzet verwachten. Dit kan de omzet positief beïnvloeden. Daar is echter nog geen zekerheid over.

3. Minder taken uitgevoerd door achterlopen opdrachtgevers of opdrachtnemer

Als een opdrachtgever achterloopt bij het verstrekken van opdrachten conform het werkprogramma, voor zover deze reiken boven de verplichte deelnemerbijdrage, behalen we minder omzet dan gepland. Ervaring leert dat de kans hierop redelijk hoog is.

Maatregelen

Accountmanagement intensificeert de sturing op realisatie van de werkprogramma's door de opdrachtgevers.

Het werken met een flexibele schil verkleint de omvang van de mogelijke schade. Als minder inhuur (flexibele schil) een eventueel verlies van omzet kan opvangen, dan bedraagt het verlies uitsluitend de gemiste dekkingsbijdrage voor de overhead van 20 procent van de gemiste omzet (max. € 50.000).

4. Minder taken uitgevoerd door achterlopen opdrachtnemer OMWB

Als de OMWB achterloopt op het werkprogramma, wordt minder omzet gehaald dan gepland.

Maatregelen

Met ingang van 2016 gaat de OMWB intern meer sturen op productie en planning in plaats van bijna alleen op uren.

Het werken met een flexibele schil verkleint de omvang van de mogelijke schade. Als minder inhuur (flexibele schil) een eventueel verlies van omzet kan opvangen, bedraagt het verlies uitsluitend de gemiste dekkingsbijdrage voor de overhead van 20 procent van de gemiste omzet (max. € 50.000).

5. Lagere productiviteit

De productiviteitsramingen in de begroting 2017 (concreet de direct productieve uren) zijn gebaseerd op nauwkeurig onderzoek van realisatiecijfers. Er is echter altijd een risico dat de gehanteerde uitgangspunten in 2017 anders worden gerealiseerd. Een daling van de productiviteit heeft grote invloed op de exploitatie van de OMWB. Wij schatten de maximale omvang van een lagere productiviteit in op 50 uren per jaar per fte voor maximaal 200 fte's. Als dit zich voordoet, is inhuur noodzakelijk om het werkaanbod te kunnen uitvoeren. De kosten daarvan ramen wij op gemiddeld € 65 per uur. Door de realistische ramingen en doordat we nu sturen op productiviteit en declarabiliteit, schatten we de kans op optreden in op 30 procent.

Maatregelen

Wij ramen de productiviteit en declarabiliteit in de begroting 2017 zo realistisch mogelijk op basis van ervaringscijfers. Wij sturen strak op productiviteit en declarabiliteit met behulp van periodieke interne reviews.

6. Ziekteverzuim

Wij houden in ramingen rekening met een ziekteverzuim van 4,8 procent. Het ziekteverzuim op basis van september 2015 bedraagt 6,38 procent. Een deel van het langdurig verzuim heeft een relatie met de overgang van de voorgangers van de OMWB naar de OMWB. Een hoger ziekteverzuim verwachten wij niet, maar het risico is niet uit te sluiten. De maximale kosten van vervanging door meer ziekteverzuim dan geraamd, schatten wij in op € 200.000. Omdat de overgangsprikelen achter ons liggen, schatten wij de kans op optreden op 30 procent.

Maatregelen

Het management van de OMWB reageert direct op ziektemeldingen. Dit gaan we ondersteunen met specifieke software. Langdurig verzuim krijgt extra aandacht en we bevorderen succesvolle re-integratie. Daarnaast is er een budget voor terugdringen van het ziekteverzuim.

7. Mismatch tussen kwaliteit personeel en vraag van opdrachtgevers

Als dit zich voordoet, leidt dit in het algemeen alleen tot verliezen als de betreffende medewerker niet op andere opdrachten declarabel inzetbaar is. Op basis van ervaringen schatten wij de kans van optreden in op 50 procent.

Maatregelen

Het aanhouden van een flexibele schil verkleint dit risico. Verder zal de OMWB daar waar sprake is van structurele mismatches deze proberen weg te werken door opleiding, omscholing en desnoods mobiliteitsmaatregelen.

8. Hogere kosten dan begroot

Er bestaat een risico op overschrijding van budgetten voor kosten. Dat is in voorgaande jaren met name met inhuur het geval geweest. Ten dele stonden daar opbrengsten tegenover, maar niet in alle gevallen. Door veranderende eisen in wetgeving en in opvattingen in de maatschappij en bij deelnemers kunnen hogere kosten onvermijdelijk blijken, bijvoorbeeld voor opleidingen en ict.

Maatregelen

Inhuur kan alleen plaatsvinden binnen het budget of als er extra opbrengsten tegenover staan die de kosten dekken. In de begroting wordt een match gemaakt tussen voor de productie noodzakelijke uren en de beschikbare uren, zodat de noodzakelijke inhuur te berekenen is. Dat beperkt het risico van overschrijding in de productie. Gezien het ontwikkeltraject van de OMWB is overschrijding bij de overhead niet uit te sluiten. Op basis hiervan wordt de kans op 70 procent ingeschat.

9. Hogere rentekosten door hogere financieringsbehoefte

De OMWB financiert veel kosten voor. Voor programma 1 en 2 worden voorschotten gevraagd en programma 3 wordt ineens gefactureerd. Voor alle andere opdrachten financiert de OMWB in het algemeen de kosten voor. De OMWB financiert ook de aanzienlijke compensabele btw die wordt doorgeschoven naar de deelnemers. Het risico bestaat dat de financieringsbehoefte stijgt door uitblijvende betalingen van opdrachtgevers. De kans hierop schatten wij in als beperkt. Gezien de huidige extreem lage rente zijn de kosten verwaarloosbaar.

Maatregelen

De OMWB zal voorstellen doen om voor meer zaken voorschotten te vragen en om meer zaken tussentijds te factureren. Het debiteurenbeleid is inmiddels aangescherpt om de betalingstermijnen te verkorten.

10. Hogere rentekosten door hogere rente

Er bestaat een risico dat de rente omhoog gaat. Gezien de hoge overheidsschulden, de wens de euro laag te houden in waarde en de krimpende wereldeconomie wordt de kans op een substantiële renteverhoging binnen 1 jaar erg laag ingeschat.

Maatregelen

De OMWB minimaliseert de rentekosten door zoveel als mogelijk qua kasgeldlimiet kort te lenen.

Financiële kengetallen

Met ingang van de begroting 2016 schrijft het BBV voor dat in de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing een verplichte basisset van vijf financiële kengetallen moet worden opgenomen. Doel daarvan is inzicht te geven in de financiële positie van de organisatie.

Tabel: financiële kengetallen

Kengetal	Jaarrekening 2015	Begroting 2016	Begroting 2017
Netto schuldquote	Niet beschikbaar	6,8%	4,9%
Solvabiliteitsratio	Niet beschikbaar	24%	37%
Structurele exploitatieruimte	Niet beschikbaar	-2,9%	3,7%
Grondexploitatie*	-	-	-
Belastingcapaciteit*	-	-	-

*niet van toepassing voor de OMWB

Netto schuldquote

De netto schuldquote weerspiegelt het niveau van de schuldenlast ten opzichte van de eigen middelen en geeft een indicatie van de druk van de rentelasten en aflossingen op de exploitatie. Netto wil zeggen dat van de schulden eventueel uitgezette gelden zijn afgetrokken. De schuldenlast wordt vervolgens uitgedrukt in een percentage van de begrotingsomvang exclusief mutaties reserves.

Solvabiliteit

Met de solvabiliteit wordt aangegeven hoe groot het aandeel is van het eigen vermogen in het totaal van de passiva. Dit kengetal geeft inzicht in de mate waarin de OMWB in staat is aan haar financiële verplichtingen te voldoen. Hoe hoger deze ratio, hoe groter de weerbaarheid van de organisatie.

Structurele exploitatieruimte

Door het zuiveren van de incidentele lasten en baten en de mutaties in de reserves, ontstaat het beeld in hoeverre er sprake is van een structureel sluitende begroting. De structurele lasten en baten worden in dit kengetal uitgedrukt als een percentage van de totale baten (voor mutaties reserve) van het betreffende jaar. Een positief percentage betekent dat de structurele baten toereikend zijn om de structurele lasten te dekken.

3.2.3 Bedrijfsvoering

Deze paragraaf geeft inzicht in de stand van zaken en de beleidsvoornemens voor de bedrijfsvoering aan de hand van de onderdelen personeel en organisatie, informatietechnologie en rechtmatigheid.

Personeel en organisatie

Voor HRM blijft de doorontwikkeling van de organisatie een speerpunt. De basis voor een modern personeelsbeleid is gelegd en dit beleid zal in 2017 verder worden uitgebouwd, zodat de dienst zich ontwikkelt naar een moderne, flexibele en proactieve organisatie.

- *Organisatieontwikkeling*

De OMWB wil een aantrekkelijke werkgever zijn, waar de medewerkers met plezier en enthousiasme werken. Het sleutelwoord in de organisatieontwikkeling is verbinding en zingeving. Onze professionals verstaan hun vak en zetten hun expertise in voor verbetering van de milieukwaliteit in ons werkgebied. We wensen

een cultuur waarin eigen verantwoordelijkheid, initiatief, klant- en resultaatgerichtheid hoog in het vaandel staan. Gericht interveniëren op deze uitgangspunten blijft ook in 2017 noodzakelijk.

- Binnen de OMWB wordt hard gewerkt aan verbetering van de ict-voorziening. Dit zal gaan leiden tot anders werken met een grotere efficiency. Het meenemen van de medewerkers hierin en begeleiden in de nieuwe werkwijze is van groot belang.
- Management development blijft ook in 2017 van belang. Het werken volgens een andere managementvisie vraagt een proces dat continu aandacht vraagt.
- Naast bovengenoemde speerpunten heeft strategische personeelsplanning, talentontwikkeling en mobiliteit een vaste plaats in de HR-agenda.
- Een project op het gebied van arbeidsvoorwaarden is het invoeren van het individueel keuzebudget. Conform de cao moet dit uiterlijk 1 januari 2017 geïmplementeerd zijn. Gezien de andere werkwijze rondom arbeidsvoorwaarden vraagt dit project veel communicatie naar de medewerkers en het anders inrichten van processen.

Samen groeien naar een toekomstbestendige IT

Bij zowel de OMWB als bij de deelnemers zal een aantal stappen gezet worden om de IT toekomstbestendig te krijgen. Zo wordt in het kader van Huis op Orde toegewerkt naar een centraal inrichtingenbestand waarin ook de digitale dossiers een plek krijgen. Bij zowel de OMWB als de deelnemers vraagt dit om investeringen. Bij de deelnemers zullen dossiers worden gedigitaliseerd en eenvoudig beschikbaar komen voor de samenwerking.

Ontwikkelingen worden in gang gezet in de informatievoorziening om daarmee te kunnen komen tot informatie- en risicogestuurd handhaven. Voorts worden koppelingen en een klantportaal gerealiseerd om samen met onze ketenpartners onze rol in het kader van de omgevingswet te kunnen waarmaken. Vanuit Huis op Orde wordt een regionale regiegroep informatievoorziening gevormd om genoemde werkzaamheden waar noodzakelijk af te stemmen.

Rechtmatigheid

Het normenkader voor rechtmatigheid wordt jaarlijks door het algemeen bestuur vastgesteld in het controleprotocol. Voor 2017 zal het normenkader naar verwachting gelijk zijn aan 2016. Dit vermeldt:

"...de goedkeuring- en rapporteringtoleranties bij de controle op rechtmatigheid worden vastgesteld conform de wettelijke richtlijnen (1 procent voor fouten en 3 procent voor onzekerheden)."

Hier moet de gehele organisatie aan voldoen. Zo wordt voldaan aan de eisen voor rechtmatigheid. Ten aanzien van het voorwaardencriterium vindt voor de interne regelgeving een toets plaats naar de hoogte, de duur en de doelgroep dan wel het object van financiële beheersbehandelingen, tenzij tegenover derden (bijvoorbeeld in toekenningbeschikkingen) aanvullende voorwaarden met directe financiële consequenties zijn opgenomen. Rechtmatigheid is een standaardcriterium voor de processen van de organisatie. Aanvullend hierop voert de OMWB jaarlijks interne controles uit, waarmee zij toetst of de organisatie zich houdt aan het rechtmatigheidskader. Aansluitend hierop voert de accountant zijn jaarrekeningcontrole uit. Als de bevindingen daartoe aanleiding geven, worden er aanvullende maatregelen genomen. De inspanningen blijven gericht op de jaarlijkse goedkeurende rechtmatigheidsverklaring van de accountant.

4 Financiële begroting

4.1 Uiteenzetting financiële positie en uitgangspunten

Algemeen

De exploitatiebegroting bevat de verwachte baten en lasten voor het boekjaar 2017. Bij de ramingen is rekening gehouden met de uitkomsten volgens de voorlopige realisatiecijfers 2015, naar de situatie ultimo september 2015, en actuele inzichten over ontwikkelingen van salariskosten en overige exploitatiekosten.

Indexen en algemene uitgangspunten

Bij de berekening van de lasten is uitgegaan van het prijspeil 2016. De meerjarenraming is weergegeven in constante prijzen. Voor de lonen en prijzen is in de deelnemerbijdrage rekening gehouden met een stijging van 1,3 procent.

De berekening voor het aantal declarabele uren per fte is vanaf 2016 aangepast. Er is uitgegaan van bruto 1.872 uren per jaar. Gecorrigeerd met verlofuren, ziekte (4,8 procent) opleiding en overige indirect productieve uren resteert per fte in het primaire proces 1.350 aan direct productieve (declarabele) uren.

Btw

Alle bedragen zijn exclusief omzetbelasting. Taken in het kader van een ondernemersactiviteit, worden belast met btw. Voor de taken in het kader van de overheidstaak van de deelnemers wordt geen btw berekend. De door de OMWB betaalde btw wordt krachtens artikel 11.1 lid u van de *Wet omzetbelasting* doorgeschoven naar de deelnemers. Deze zogeheten *doorschuif-btw* is voor de omgevingsdienst een budgettair neutrale post en daarom niet in de begroting verwerkt. In voorgaande begrotingen was de doorschuif-btw wel als baat en als last in de cijfers verwerkt. Op jaarbasis gaat het om een bedrag van afgerond 2,3 miljoen euro. (peil 2015).

Rente

Voor rente kort geld (rekening-courant, kasgeld, etc.) is een percentage van 1 procent gehanteerd. Voor langlopende leningen is gerekend met een gemiddelde rentelast van 2,25 procent. Bij de bepaling van de rentekosten is geen rekening gehouden met eventuele rentekosten van aanvullende lange of korte leningen.

4.2 Begroting 2017 en meerjarenraming 2018 - 2020

Het totaaloverzicht van baten en lasten is als volgt:

Lasten alle bedragen * C 1.000	realisatie	begroting	begroting	meerjarenraming		
	2014	2016	2017	2018	2019	2020
Personeelslasten	22.726	23.809	22.639	21.889	21.889	21.889
Rente en afschrijvingen	468	369	504	466	406	406
Huisvesting en organisatie	3.063	3.892	3.896	3.842	3.842	3.842
Overige kosten	2.598	2.300	2.160	2.160	2.160	2.160
Algemene kosten en onvoorzien	1.361	1.125	784	255	255	255
Totaal lasten	30.216	31.495	29.983	28.612	28.552	28.552

Baten alle bedragen * C 1.000	realisatie	begroting	begroting	meerjarenraming		
	2014	2016	2017	2018	2019	2020
Programma 1: Vergunningverlening, toezicht en handhaving deelnemersbijdrage	18.375	18.096	18.038	17.948	17.542	17.542
Programma 2: Advies en Projecten deelnemersbijdrage	7.062	4.380	4.469	4.447	4.344	4.344
Programma 3: Collectieve taken structureel	1.229	1.354	1.382	1.375	1.344	1.344
Programma 3: Collectieve taken incidenteel		2.850	1.280	-	-	-
Programma 4: Overige exploitatielasten	3.617	5.354	5.354	5.354	5.354	5.354
Totaal baten	30.284	32.034	30.523	29.124	28.585	28.585

Geraamd totaal saldo baten en lasten	68	540	540	512	32	32
---	-----------	------------	------------	------------	-----------	-----------

afwikkelingsverschillen voorgaande jaren	-308					
Toevoegingen voorzieningen	-850					
Saldo van baten en lasten	-1.091	540	540	512	32	32
stortingen reserves	-226	-540	-540	-420	0	0
Ontrekkingen reserves		113	23	23	23	0
Geraamd resultaat	-1.317	113	23	115	55	32

4.3 Exploitatieoverzicht 2017: specificatie lasten

alle bedragen * € 1.000	realisatie	begroting	begroting	meerjarenraming		
	2014	2016	2017	2018	2019	2020
Personeelslasten						
Salarissen staat B	17.532	19.887	19.061	19.061	19.061	19.061
Reiskosten en flex. Bel.	550	570	495	495	495	495
Overige pers. Kosten	1.001	710	710	710	710	710
Inhuurbudgetten	3.643	2.642	2.373	1.623	1.623	1.623
Subtotaal	22.726	23.809	22.639	21.889	21.889	21.889
Rente en afschrijvingen						
Rente kosten	49	30	30	30	30	30
Afschrijvingen	419	339	474	436	376	376
Subtotaal	468	369	504	466	406	406
Huisvesting en organisatie						
Huisvesting en facilitaire kosten	831	1.421	1.324	1.324	1.324	1.324
Externe werkplekken	417	116	116	62	62	62
Accountantskosten/overlgen	83	50	50	50	50	50
Tractie	51	58	58	58	58	58
ICT budgetten	1.681	2.247	2.347	2.347	2.347	2.347
Subtotaal	3.063	3.892	3.896	3.842	3.842	3.842
Overige kosten						
Laboratoriumkosten	1.568	1.000	1.000	1.000	1.000	1.000
Milleumetingen	534	650	610	610	610	610
BRIKS	496	500	400	400	400	400
Luchtkw. Metingen/ E-noses	-	150	150	150	150	150
Subtotaal	2.598	2.300	2.160	2.160	2.160	2.160
Algemene kosten en onvoorzien						
Huls op orde	-	400	30	-	-	-
Doorschuijft btw	1.361	-	-	-	-	-
Onvoorzien	-	150	150	150	150	150
Vennootschapsbelasting	-	75	75	75	75	75
Indexering lasten	-	-	29	30	30	30
Transformatiebudget	-	500	500	-	-	-
Subtotaal	1.361	1.125	784	255	255	255
Totaal lasten	30.216	31.495	29.983	28.612	28.552	28.552

In onderdeel 5.1 van deze begroting zijn de lasten nader toegelicht.

4.4 Exploitatieoverzicht 2017: specificatie baten

Baten alle bedragen * € 1.000	realisatie	begroting	begroting	meerjarenraming		
	2014	2016	2017	2018	2019	2020
Programma 1: Vergunningverlening, toezicht en handhaving deelnemersbijdrage	18.375	18.096	18.038	17.948	17.542	17.542
Programma 2: Advies en Projecten deelnemersbijdrage	7.062	4.380	4.469	4.447	4.344	4.344
Programma 3: Collectieve taken structureel	1.229	1.354	1.382	1.375	1.344	1.344
Programma 3: Collectieve taken incidenteel		2.850	1.280	-	-	-
Programma 4: Overige exploitatielasten	3.617	5.354	5.354	5.354	5.354	5.354
Totaal baten	30.284	32.034	30.523	29.124	28.585	28.585

Een nadere toelichting op de baten vindt u in onderdeel 5.2 van de begroting.

5 Toelichting op de begroting 2017

5.1 Toelichting op de lasten

Algemeen

In de jaarrekening 2014 en de primaire begroting 2015 werden de kosten per (deel)programma gepresenteerd. Vanaf de tweede bestuursrapportage 2015 zijn de kosten gerubriceerd naar een aantal van belang zijnde kostensoorten. Voor de vergelijkbaarheid is de presentatie van de jaarcijfers 2014 hierop aangepast.

Voor de begroting 2017 worden de ramingen van de kosten vergeleken met die volgens de begroting 2016; waar nodig zijn de verschillen toegelicht.

<u>personeelslasten</u>	<u>begroting 2017</u>	<u>begroting 2016</u>
salarissen volgens staat B	19.061.000	19.887.000

De begroting 2017 laat een daling van de salariskosten zien ten opzichte van 2016. Dit komt doordat de extra eenmalige last van € 700.000 in 2016 voor vakantiegeldverplichtingen vervalt.

Ingaande de begroting 2017 voert de OMWB een bezuiniging op zijn kernformatie door. Dit betekent dat de OMWB vanaf 2017 haar kernformatie verlaagt met 3,1 fte. Dit levert een besparing op van € 186.000. Tevens neemt de OMWB voor de salarissen een indexering op van 0.3 procent. Dit zorgt voor een verhoging van € 60.000. In de berekening van de salariskosten is rekening gehouden met de SBK toelagen. Hiervoor is een bedrag van € 473.000 opgenomen. Zie ook de baten, onder deelprogramma 4.

<u>personeelslasten</u>	<u>begroting 2017</u>	<u>begroting 2016</u>
reiskosten en flexibele beloning	495.000	570.000

Vanaf de begroting 2017 voert de OMWB een bezuiniging door op de reiskosten, op basis van een op te stellen vervoersplan. Dit levert naar verwachting een besparing op van € 75.000.

<u>personeelslasten</u>	<u>begroting 2017</u>	<u>begroting 2016</u>
overige personeelskosten	710.000	710.000

Overige personeelskosten betreffen onder meer kosten voor opleidingen, arbomaatregelen, mobiliteitsmaatregelen en loopbaanbegeleiding.

<u>inhuurbudgetten</u>	<u>begroting 2017</u>	<u>begroting 2016</u>
inhuurbudgetten	2.373.000	2.642.000

Vanaf de begroting 2017 gaat de OMWB verder bezuinigen op de inhuurbudgetten. Dit komt deels doordat de OMWB een deel van haar uitbestede taken onderbrengt bij haar eigen personeel. Tevens streeft de OMWB ernaar om het ziekteverzuim te verminderen, waardoor minder inhuur nodig is. Dit levert in totaal een besparing op van € 107.000. De inhuur binnen de overhead komt geheel te vervallen. Dit levert een besparing op van € 162.000.

<u>rente en afschrijvingen</u>	<u>begroting 2017</u>	<u>begroting 2016</u>
kapitaallasten	504.000	369.000

Voor de begroting 2017 worden de rentelasten begroot op € 30.000, en zijn de afschrijvingen berekend op basis van de werkelijke investeringen tot en met 2016. De kapitaallasten van de investeringen 2017 (zie hoofdstuk 5.3) zullen pas in de begroting 2018 tot uiting komen. De stijging van de afschrijvingskosten is het gevolg van de in 2016 gedane investeringen.

<u>huisvesting en organisatie</u>	<u>begroting 2017</u>	<u>begroting 2016</u>
<i>huisvesting en facilitaire kosten</i>	1.324.000	1.421.000

Deze post omvat de kosten van de huur van het gebouw en de parkeerplaatsen, de bedrijfscatering, en zaken als telefonie, repro en overige kantoorbenodigdheden. Vanaf de begroting 2017 voert de OMWB besparingen door op de huisvesting: minder parkeerplaatsen beschikbaar en het afstoten van één gehuurde etage. Dit leidt tot een besparing van € 97.000.

<u>huisvesting en organisatie</u>	<u>begroting 2017</u>	<u>begroting 2016</u>
externe werkplekken	116.000	116.000
accountantskosten	50.000	50.000
tractie	58.000	58.000
ict-budgetten	2.347.000	2.247.000

In de tweede bestuursrapportage en de begrotingen 2016 en 2017 is reeds rekening gehouden met een in te boeken besparing van € 414.000 op de kosten van de externe werkplekken. Voor de onderbouwing van deze ingeboekte besparing wordt verwezen het *Financieel Kader 2016*.

De accountantskosten zijn op hetzelfde niveau geraamd als in 2016. Het bedrag is conform de afgesproken contractprijs voor de reguliere controleopdracht.

Door de investeringen in ICT nemen de exploitatiekosten voor onderhoud toe, wat tot een verhoging leidt van € 82.000. Tevens worden de ict-budgetten apart geïndexeerd, wat een verhoging oplevert van € 18.000.

<u>overige kosten</u>	<u>begroting 2017</u>	<u>begroting 2016</u>
laboratoriumkosten	1.000.000	1.000.000
milieumetingen	610.000	650.000
BRIKS	400.000	500.000
luchtkwaliteitsmetingen/E-noses	150.000	150.000

Dit zijn de ramingen voor externe onderzoeks- en analysekosten, waarvoor de opbrengsten zijn geraamd op programma 4. Het zijn budgettaire neutrale posten omdat zij een-op-een worden doorbelast aan de opdrachtgevers. De uitbesteding van de BRIKS-taken wordt vanaf 2017 gedeeltelijk in eigen beheer uitgevoerd, wat een besparing oplevert van € 100.000.

algemene kosten en onvoorzien	begroting 2017	begroting 2016
Huis op Orde	30.000	400.000
onvoorzien	150.000	150.000
vennootschapsbelasting	75.000	75.000
indexering lasten	29.000	-
transformatiebudget 2016	-	500.000
budget 2017 personele gevolgen van de transformatie	500.000	-

Het actieplan Huis op Orde, op 23 september 2015 door het algemeen bestuur vastgesteld, is essentieel om de huishouding op orde te krijgen. In 2017 is € 30.000 voor fase 3 op de exploitatie gebudgetteerd.

Voor de verplichte post onvoorzien is in de begroting een bedrag opgenomen van €150.000. Dit bedrag achten wij toereikend.

Vanaf 2016 heeft de omgevingsdienst te maken met belastingplicht voor de vennootschapsbelasting voor een deel van de activiteiten. De administratieve verplichtingen voor het inrichten van de administratie en het aangeven en berekenen van de verschuldigde belasting brengen extra kosten met zich mee. Ook de eventueel te betalen vennootschapsbelasting is een extra kostenpost voor de dienst. De implementatie van de vennootschapsbelasting is deels door eigen medewerkers gedaan, bijgestaan door externe deskundigen. Voor 2017 wordt een zelfde bedrag geraamd als in 2016.

Voor indexering van overige lasten, niet zijnde de salariscomponenten, is een relatief gering bedrag geraamd (€29.000).

Voor 2016 was een transformatiebudget geraamd van € 500.000. Voor 2017 is een zelfde bedrag opgenomen voor de personele gevolgen van de transformatie. Over dit thema zal een afzonderlijke notitie aan het algemeen bestuur worden overgelegd.

5.2 Toelichting op de baten

De baten van de OMWB bestaan voor het grootste deel uit de vaste bijdragen van onze deelnemers voor diensten en producten die zij afnemen. In bijlage 1 zijn de bijdragen voor 2017 per deelnemer gespecificeerd weergegeven. De grootste mutaties betreffen:

- afbouwen VVGB budget;
- indexering 1,3 procent;
- verhogingen tarieven ter dekking tekort;
- eenmalige kosten Huis op Orde;
- eenmalige kosten personele gevolgen door transformatiebudget;
- in rekening brengen frictiekosten budget bezuinigingen OMWB.

De deelnemersbijdrage zijn verdeeld over de volgende programma's:

1. Programma 1: hierin zijn de baten van de basistaken opgenomen - de taken voor toezicht en handhaving, en vergunningverlening.
2. Programma 2: hierin zijn de baten van de verzoektaken opgenomen.
3. Programma 3: hierin zijn de baten voor de collectieve taken opgenomen.

De uurtarieven op basis van de deskundigheid zijn:

	Uur- code	Begroting 2016 uurtarief		Begroting 2017 uurtarief	
		Eigenaren	Niet Eigenaren	Eigenaren	Niet Eigenaren
Milieu					
MBO	U1000A	€ 69,50	€ 75,00	€ 71,00	€ 76,50
HBO	U1000B	€ 86,50	€ 91,50	€ 88,00	€ 93,50
HBO+	U1000C	€ 102,00	€ 107,50	€ 104,00	€ 109,50
Specialisten	U1000D	€ 102,00	€ 107,50	€ 104,00	€ 109,50
Klachten	U2000A	€ 86,50	€ 91,50	€ 88,00	€ 93,50
Klachten buiten kantoortijd	U2000B	€ 116,00	€ 121,00	€ 118,50	€ 123,50
BOA	U3000A	€ 69,50	€ 75,00	€ 71,00	€ 76,50
BOA buiten kantoortijd	U3000B	€ 89,50	€ 97,00	€ 91,50	€ 99,00
Overig Wabo					
Bouw medewerker (MBO)	U4000A	€ 65,50	€ 70,50	€ 67,00	€ 72,00
Bouw medewerker (HBO)	U4000B	€ 76,00	€ 81,00	€ 77,50	€ 82,50
Bouw medewerker (Specialist)	U4000C	€ 89,00	€ 94,50	€ 91,00	€ 96,50

De bedragen zijn afgerond op een veelvoud van € 0,50.

Met betrekking tot de **tarieven buiten kantoortijd*** hanteren we de volgende tarieven:

	Uur- code	Begroting 2016 uurtarief		Begroting 2017 uurtarief	
		Eigenaren	Niet Eigenaren	Eigenaren	Niet Eigenaren
Milieu					
MBO buiten kantoortijd	U5000A	€ 89,50	€ 97,00	€ 91,50	€ 99,00
HBO buiten kantoortijd	U5000B	€ 112,50	€ 120,00	€ 115,00	€ 122,50
HBO+ buiten kantoortijd	U5000C	€ 134,00	€ 141,00	€ 136,50	€ 144,00
Specialisten buiten kantoortijd	U5000D	€ 134,00	€ 141,00	€ 136,50	€ 144,00
Overig Wabo					
Bouw medewerker (MBO) buiten kantoortijd	U5000E	€ 84,50	€ 91,50	€ 86,00	€ 93,50
Bouw medewerker (HBO) buiten kantoortijd	U5000F	€ 98,00	€ 105,50	€ 100,00	€ 107,50
Bouw medewerker (Specialist) buiten kantoortijd	U5000G	€ 116,00	€ 123,00	€ 118,50	€ 125,50

***Tarieven buiten kantoortijd.** Als kantoortijden worden aangehouden de maandagen tot en met de vrijdagden van 7.00 tot 22.00 uur. Alle overige tijdstippen zijn buiten kantoortijd.

De tarieven zijn in het verleden berekend op basis van de gemiddelde kosten van de medewerker, inclusief een opslag voor overhead. We hanteren een opslagpercentage van 30 procent op de tarieven voor werkzaamheden buiten kantoortijd. Deze tarieven worden

geacht kostendekkend te zijn.

Tabel: Specificatie geraamde baten

	Bijdragen deelnemers programma 1	18.037.806
	Bijdragen deelnemers programma 2	4.469.403
	Bijdragen deelnemers programma 3	1.381.761
	Bijdragen deelnemers programma 4 provincie	610.000
	Incidentele bijdragen deelnemers	1.280.000
1.	Subtotaal bijdragen deelnemers	25.778.970
2.	Aanvulling werkprogramma deelnemers	950.000
3.	buiten werkprogramma deelnemers en niet deelnemers	550.000
4.	Bouwtaken voor deelnemers	238.000
5.	Asbesttaken voor deelnemers	490.000
6.	Impulsprogramma's BRZO/IOV	730.700
7.	Doorberekende laboratoriumkosten	1.000.000
8.	Luchtqualiteitsmetingen	150.000
9.	E-noses	75.000
10.	RUD Zeeland	87.000
11.	Doorbelaste SBK-toelagen	473.000
	Totaal	30.522.670

1. Onderbouwing Subtotaal bijdragen deelnemers

Bijdrage deelnemers 2016	24.440.627
---------------------------------	-------------------

De deelnemersbijdrage wordt vanaf 2017 structureel verhoogd en bestaat uit de volgende onderdelen:

Tariefswijziging (extra tariefsverhoging)	167.337
Indexering baten met 1,3%	309.798
Totaal structurele verhoging	477.135

De deelnemersbijdrage wordt vanaf 2017 structureel verlaagd en bestaat uit de volgende onderdelen:

VVGB gelden	-418.792
Totaal structurele verlaging	-418.792

De deelnemersbijdrage wordt in 2017 incidenteel verhoogd en bestaat uit de volgende onderdelen:

Huis op orde	30.000
Bezuinigingen 2017 nog niet te realiseren in 2016	750.000
personele gevolgen door transitiebudget	500.000
Totaal Incidentele verhoging	1.280.000

Subtotaal bijdrage deelnemers 2017	25.778.970
---	-------------------

Een mogelijke besparing op de verzoektaken ad € 101.566 is hierin niet opgenomen.
Toelichting overige opbrengsten

2. Een aantal deelnemers vraagt om meer inzet dan volgens de deelnemersbijdrage mogelijk is. Aan de hand van het werkprogramma maken de deelnemers elk jaar kenbaar welke inzet zij willen afnemen van de OMWB. De aanvulling op de werkprogramma's is, gelet op de ervaring over afgelopen jaren, begroot op € 950.000.
3. Gedurende het jaar worden door deelnemers en niet-deelnemers extra opdrachten aan de OMWB opgedragen, opdrachten buiten het werkprogramma. De omvang van deze extra opdrachten is begroot op € 550.000. Onder deze opdrachten vallen bijvoorbeeld de aanvullende opdrachten van de provincie.
4. Voor een aantal deelnemers voert de OMWB de bouwtaken uit. De inzet wordt geleverd door de flexibele schil van de OMWB. Deze taakuitvoering betekent extra omzet. Deze omzet is voor 2017 begroot op € 238.000.
5. Sinds 2015 voert de OMWB asbesttaken uit voor deelnemers. De inzet wordt geleverd door de flexibele schil van de OMWB. Deze taakuitvoering betekent extra omzet. Deze omzet is voor 2017 begroot op € 490.000.
6. De OMWB voert impulsprogramma's Brzo/IOV uit. Hiervoor ontvangt de OMWB een bijdrage van € 730.700 in de vorm van subsidiegelden.
7. De laboratoriumkosten, ook wel onderzoeks- en analysekosten genoemd, die de OMWB extern maakt, worden doorbelast aan de deelnemers en zijn meegenomen in de begrote deelnemersbijdrage. Een uitzondering hierop zijn de laboratoriumkosten die gemaakt worden voor opdrachten van de provincie voor de taken uitgevoerd op

- het gebied van metingen en onderzoek. Dit levert een extra omzet van € 1.000.000. Hiertegenover staan aan de lastenkant de uitgaven voor laboratoriumkosten.
8. Het project luchtkwaliteitsmetingen is een subsidieproject, waarvoor de OMWB in 2017 voor € 150.000 subsidie ontvangt. Deze extra omzet dekt de uren door eigen medewerkers voor deze taken en de uitgaven die worden gedaan om dit project mogelijk te maken. De uitgaven zijn opgenomen aan de lastenkant van de begroting.
 9. Het project e-noses loopt door in 2017. De opbrengst die de OMWB hiervoor begroot, € 75.000, dekt de uitgaven die zijn opgenomen aan de lastenkant van de begroting 2017.
 10. Voor de RUD Zeeland voert de OMWB de klachtenintake uit. Deze taken worden door eigen medewerkers van de OMWB uitgevoerd. Dit levert een omzet op van € 87.000.
 11. De uitbetaalde SBK-toelagen worden volledig doorbelast.

5.3 Investerings 2017 en vaststellen afschrijvingstermijnen

In 2017 zal een aantal bedrijfsmiddelen nieuw aangeschaft of vervangen moeten worden om de lopende bedrijfsprocessen door te laten gaan en bestaand beleid te kunnen handhaven. Het uitgangspunt is dat het algemeen bestuur met het vaststellen van de begroting 2017 goedkeuring verleent aan het onderstaande overzicht (vervangings)investerings 2017. Overigens worden alleen investeringen groter dan € 10.000 geactiveerd. Vervangingen of aanschaffingen onder deze grens worden direct op de exploitatie verantwoord. Met het vaststellen van de begroting worden ook de afschrijvingstermijnen voor investeringen vastgesteld zoals die verderop zijn opgenomen.

Tabel: (Vervangings)investerings 2017

Omschrijving investering	Bedrag	Afschrijvingstermijn	Jaarlast
Vervanging Citroën Picasso klachtenauto	30.000	7	4.961
Vervanging Opel Corsa 66-TNP-9	12.500	7	2.067
Vervanging Opel Corsa 67-TNP-9	12.500	7	2.067
Vervanging meubilair (stoelen/kasten)	50.000	10	6.125
Nieuwe investeringen ICT (huis op Orde)	480.000	5	106.800
Vervanging buswagen Mercedes BX-HR-29	70.000	7	11.575
Aanschaf hardware TMO (tablets)	12.000	3	4.270
	667.000		137.865

Het is geen automatisme activa direct te vervangen nadat de oude investeringen volledig zijn afgeschreven. Uiteraard wegen we eerst nut en noodzaak af. Niet altijd kan vervanging plaatsvinden tegen de geraamde aanschafwaarden, wat betekent dat de werkelijke lasten afwijken van de in bovenstaande tabel opgenomen jaarlasten. Substantiële afwijkingen zullen we bij de bestuursrapportages melden.

Bij investeringen worden de volgende afschrijvingstermijnen gehanteerd:

gebouwen en kantoren	40 jaar
idem, semipermanente situatie	20 jaar
transportmiddelen	7 jaar
bestelauto / meetdienst	8/10 jaar
aanhanger	15 jaar
automatisering (PC's en printers)	3-5 jaar
automatisering bekabeling	20 jaar
automatisering smartphones	2 jaar
automatisering (servers, netwerkcomponenten, verbindingen)	5 jaar
automatisering (software, centrale databases, maatwerk)	5 jaar
grote systemen zonder onderhoudscontract	4 jaar
grote systemen met onderhoudscontract	8 jaar
automatisering (telefooncentrale)	8 jaar
meubilair en inventaris	10 jaar
technische installaties	15 jaar

Bijlage 1. Specificatie bijdrage per deelnemer 2017

Aan bodragen, € 1.000	Deelnemersbijdrage 2016 structureel				WVW's*				Indonah-8877*				Vechtpoer die wordt van Indonah/jung				Deelnemersbijdrage 2017 structureel				Deelnemersbijdrage 2017 Incidntueel									
	Totaal	P1	P2	P3	P4	P1	P2	P3	P4	P1	P2	P3	P4	P1	P2	P3	P4	Totaal	P1	P2	P3	P4	Totaal	P1	P2	P3	P4			
Gemeente Alburg	162.618	125.764	27.886	10.321	1.735	1.634	391	132	965	104	78			1.666.403	126.118	29.472	10.427	16.660				10.427	16.660					10.427		
Gemeente Alphen-Chaam	179.637	187.823	16.467	15.057		1.922	215	260	1.078	120	112			189.284	150.318	16.746	15.720	16.693				15.720	16.693				15.720			
Gemeente Baarssen	176.839	160.616	16.213		3.136	2.088	510		1.150	2.600	286			177.260	160.718	16.642		16.770									16.770			
Gemeente Barenburg op Zoom	1.824.781	1.589.737	356.128	39.343	14.959	10.151	4.030	510	3.423	2.191	372			1.888.981	1.627.864	382.128	40.030	408.858									408.858			
Gemeente Breuk		23.421	17.433		54.285	16.084	5.288	1.531	9.223	2.191	172			355.648	212.664	21.806	17.868	16.300									16.300			
Gemeente Bruggen	282.815	313.041	23.421	17.433	6.205	1.480	72	364	2.722	460	271			332.648	212.664	21.806	17.868	16.300									16.300			
Gemeente De Westeinde	457.748	409.640	65.358	39.172	16.537	1.460	72	364	2.722	460	271			502.765	407.331	65.666	23.187	26.726									23.187			
Gemeente Dintewijk	1.307.136	205.635	92.349	36.315	6.436	3.191	1.240	343	1.655	696	192			356.483	231.065	97.285	26.890	37.985									37.985			
Gemeente Gilze en Bijlert	1.209.928	101.020	12.137	17.888		3.479	158	233	1.954	89	131			303.782	273.068	12.404	18.282	19.346									19.346			
Gemeente Halbeek	114.005	448.303	34.700	31.483	17.473	5.931	145	230	692	82	129			126.208	88.784	11.418	18.266	15.631									15.631			
Gemeente Heusden	397.881	271.516		26.385	6.272	3.423			1.919		192			296.984	239.184			24.908									24.908			
Gemeente Heteren	356.880	322.398	1.305	24.124	8.790	3.530			1.919		192			296.984	239.184			24.908									24.908			
Gemeente Loosdrecht	210.372	191.058		89.132	1.521	2.044	72	351	1.561		38			206.063	159.346	5.474	56.692	22.488									56.692			
Gemeente Moerdijk	319.848	269.345	39.458	40.132	77.231	2.044			1.355		161			209.063	159.346	5.474	56.692	22.488									56.692			
Gemeente Oudekerk	956.005	747.191	134.819	67.731	3.292	3.908	778	382	1.971	437	214			2.030.240	1.734.819	304.319	90.931	51.372									90.931			
Gemeente Oudeveerth	338.810	174.178	38.876	25.762	15.836	9.338	946	881	5.341	511	494			888.874	746.402	74.262	69.106	52.551									69.106			
Gemeente Oudeven	2.376.076	2.092.805	544.344	143.128	4.266	5.017			5.340	864	400			939.872	746.409	137.585	55.908	49.274									55.908			
Gemeente Oudeveerth	134.479	116.395		18.094	4.266				1.235	284	189			238.811	172.661	39.665	26.283	26.091									26.283			
Gemeente Oudeveerth	445.439	577.715	7.935	59.359	39.816	27.800	7.079	4.891	19.991	3.973	372			132.682	114.431	556.598	18.401	131.058									131.058			
Gemeente Oudeveerth	343.441	291.080	21.737	41.564	6.391	2.700	202	282	5.700	2.406	150			341.516	229.245	20.086	40.603	39.826									40.603			
Gemeente Oudeveerth	188.286	149.331	11	18.736	8.792	3.248	382	540	1.853	155	303			324.888	280.230	22.586	42.407	24.884									42.407			
Gemeente Oudeveerth	200.753	156.693	13.977	38.081	8.902	2.951	289	324	1.406	162	182			244.470	186.188	22.685	25.403	23.164									25.403			
Stadsdeel pannenhuizen	16.878.684	12.352.936	2.177.233	1.046.203	4.947	7.237	182	495	1.111	462	278			208.411	155.186	14.260	38.854	886.015									38.854			
Provincie Noord-Brabant basis					418.792	160.568	28.304	13.589	1.111	156	7.630			16.409.832	12.181.888	2.221.430	1.066.254	886.015									1.066.254			
Provincie Noord-Brabant extra*						74.658	28.642	4.017	38.319	16.083	2.255			8.419.137	5.855.918	2.247.973	315.247	394.985									315.247			
Provincie Noord-Brabant BRZZ																														
Provincie Noord-Brabant BRZZ																														
Provincie Noord-Brabant BRZZ																														
Provincie Noord-Brabant BRZZ																														
Stadsdeel provincie																														
Verschikking VVGB														610.000													610.000			
Totaal	26.440.627	18.095.876	4.380.480	1.364.270	618.792	74.658	28.642	4.017	38.319	16.083	2.255			24.488.970	18.037.806	4.469.403	1.381.761	394.985									1.381.761			

* Bijdrage 13%

Bijlage 2. Verloop reserves

Het verwachte verloop van de reserves is als volgt:

Staat van reserves 2017 - 2020		
alle bedragen * C 1.000	Algemene reserve	Reserve huisvesting
Stand per 1-1-2017	540	136
Storting 2017	540	-
Onttrekking 2017	0	23-
Stand per 1-1-2017	1.080	113
Storting 2018	420	-
Onttrekking 2018	0	23-
Stand per 1-1-2018	1.500	90
Storting 2019	0	-
Onttrekking 2019		23-
Stand per 1-1-2019	1.500	67
Storting 2020	0	-
Onttrekking 2020	0	23-
Stand per 1-1-2020	1.500	44

Algemene reserve

Het tekort van de jaarrekening 2014 is per ultimo 2014 in mindering gebracht op de algemene reserve. Per saldo resteerde ultimo 2015 een tekort van € 1.009.000. Naar verwachting wordt dit tekort in 2016 door de deelnemers aangezuiverd. Het verwachte tekort 2015 is in deze berekening niet meegenomen, omdat dit na vaststellen van de jaarrekening 2015 met de deelnemers zal worden afgerekend.

De reserve moet door jaarlijkse stortingen van positieve rekeningresultaten de komende jaren groeien naar circa 1,5 miljoen, conform de nota's reserves en voorzieningen. Dit betekent dat tot en met het jaar 2018 een jaarlijkse storting Het is echter mogelijk dat bij de vaststelling van de jaarrekening 2015 wordt besloten het tekort tot en met 2014 ineens aan te zuiveren. In dat geval wordt de gewenste reserve reeds per 1 januari 2018 bereikt.

Reserve huisvesting

De mutaties in de reserve huisvesting zijn conform de meerjarenplanning zoals in eerdere begrotingen vastgelegd.

Bijlage 3. Verklarende woordenlijst

AB	Algemeen bestuur
AO/IC	Administratieve organisatie / interne controle
BRIKS	Bouw-, reclame-, inrit-, kap- en sloopvergunning
Brzo	Besluit risico's zware ongevallen
btw	Belasting toegevoegde waarde
DB	Dagelijks bestuur
EMU-saldo	Economische- en monetaire unie-saldo
EVC	Eerder verworven competenties
Wet fido	Wet financiering decentrale overheden
ict	Informatie- en communicatietechnologie
IMOC	Indexatie van de prijzen van de netto materiële overheidsconsumptie
INK	Instituut Nederlandse Kwaliteitszorg
IOV	Investeringsimpuls omgevingsveiligheid
ODBN	Omgevingsdienst Brabant-Noord
ODZOB	Omgevingsdienst Zuid-Oost Brabant
OM	Openbaar ministerie
OMWB	Omgevingsdienst Midden- en West-Brabant
PNB	Provincie Noord-Brabant
RUD	Regionale uitvoeringsdienst
SBK	Sociaal beleidskader
VTH	Vergunningverlening, Toezicht & Handhaving
VvGB	Verklaring van Geen Bezwaar
Wabo	Wet algemene bepalingen omgevingsrecht

